

Rahvakultuuri Keskus

Virumaa pärimuskultuuri toetamine 2015-2019

Kokkuvõte

Viljandi 2019

SISSEJUHATUS	3
1 TOETUSMEETME EELARVE MAHT:.....	3
2 KOMISJONI KOOSOLEKUD.....	4
3 TAOTLUSVOORUD	4
4 TAOTLEJAD.....	6
5 TOETUSMEETME VALDKONNAD	8
5.1 pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine	9
5.2 pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	9
5.3 pärimusel põhinev kunst.....	10
5.4 arendustegevus	10
6 PERIOODI JOOKSUL MÕÕDETAVALD TULEMUSED.....	10
KOKKUVÕTE	12

Sissejuhatus

Virumaa pärimuskultuuri toetamine on jätkuks Kultuuriministeeriumi poolt aastatel 2011-2014 ja 2015-2019 rahastatud Virumaa pärimuskultuuri programmile.

Alates 2019. aastast toimub taotlemine kultuuriministri määruse „Virumaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ alusel e-keskkonnas. Kultuuriprogrammi laekunud taotlusi hinnanud nõukogu nimetati ümber komisjoniks.

Toetuse eesmärgiks on väärtustada ja taaselustada Virumaa eri piirkondadele omast pärimuskultuuri ja pärimuslikku elulaadi, mis annab neile identiteedi ja järjepidevuse tunde ning edendab seeläbi kultuurilist mitmekesisust ja loometegevust. Toetuse abil soovitakse kaasa aidata vaimse kultuuripärandi taastumisele ja säilimisele ning püsimisele elavas kasutuses. Oluline on noorte sidumine esivanemate pärandiga ning kohalikus kultuuris osalejate ringi laiendamine. Samuti sellele kaasa aitavate tegevuste toetamine väljaspool Virumaad.

Toetus edendab UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni ning UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni eesmärkide täitmist.

Virumaa pärimuskultuur on mitmekesine. Säilinud ning väärtustatud on esivanemate rikkalik kultuuripärand, mis tugineb nii järjepidevusele kui traditsioonidele, olles samas avatud uutele kultuuriilmingutele.

Ida-Virumaa eripäraks on mitmekultuurilisus. Maakonnas, kus eestlasi on kogu rahvaarvust ainult 18,6%, on kultuurikeskkonna eripäraks, et kõrvuti eestlaste pärimuskultuuriga viljeletakse ka vene, valgevene, saksa, soome, tatari, poola, ukraina ja paljude teiste rahvaste kultuure. Mitmekultuurilises keskkonnas on suur risk kaotada eesti rahvusele omane identiteet. Seetõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata oma piirkonna kultuuripärandi hoidmisele, säilitamisele ning kaitsmisele.

Ajaloolise Virumaa läänepoolne osa on rikka ajaloo- ning kultuuripärandiga. Lääne-Virumaa suurim looduslik väärtus on Lahemaa Rahvuspark olles Eesti vanim ja Euroopa vaieldamatult üks olulisemaid maastikukaitsealasid, mis on loodud Põhja-Eestile iseloomuliku looduse ja kultuuripärandi säilitamiseks, tutvustamiseks ja arendamiseks. Ranna-alade kultuuripärandit kannavad mitmed kalurikülad.

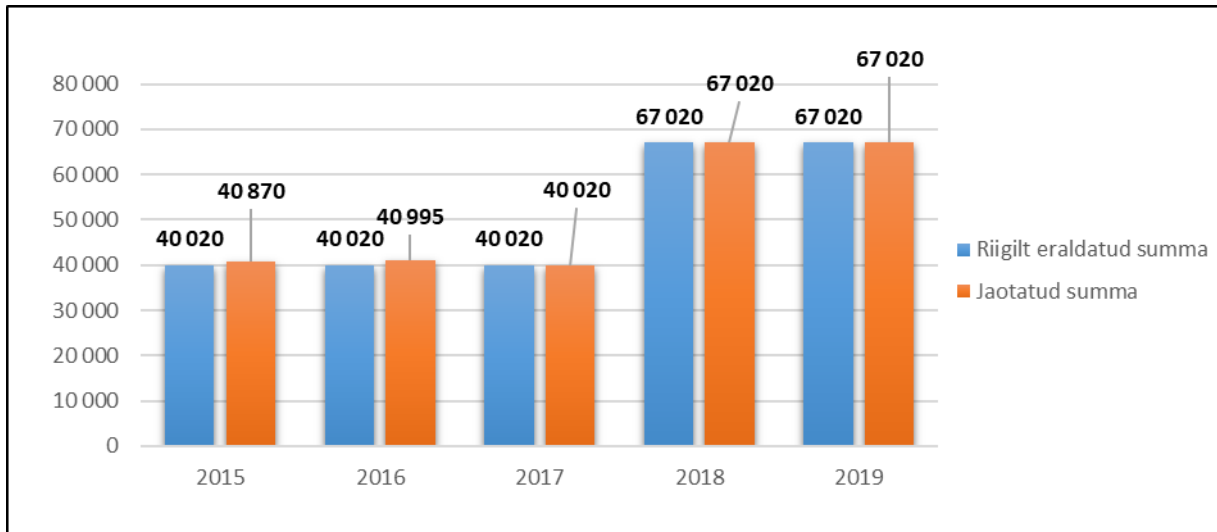
Kultuuripärandi elushoidmist toetavad Virumaal erinevad üle virumaalised kui ka maakondlikud ühisüritused ja festivalid.

1 Toetusmeetme eelarve maht:

- 2015. aastal riigilt eraldatud 40 020 eurot, millele liideti 2014 aasta jääk 850 eurot, jaotati 40 870 eurot
- 2016. aastal riigilt eraldatud 40 020 eurot, 2015. aasta jääk 975 eurot, jaotati 40 995 eurot
- 2017. aastal riigilt eraldatud 40 020 eurot, jaotati 40 020 eurot
- 2018. aastal riigilt eraldatud 67 020 eurot, taotlusvoorus jagati 43 517 eurot. Jaotatav summa lisataotlusvoorus 23 503 eurot. Kokku jaotati 67 020 eurot
- 2019. aastal riigilt eraldatud 67 020 eurot, taotlusvoorus jaotati 50 100 eurot. Jaotatav summa lisataotlusvoorus 16 920 eurot. Kokku jaotati 67 020 eurot

Jäägid, mis olid tekkinud 2014 ja 2015 aastatel mitterealiseerunud projektide arvelt kanti tagasi ja lisati uue aasta toetusmeetme eelarvele.

Lisataotlusevoorude vajadus oli tingitud taotlusvooru laekunud mitte-eesmärgipärastest projektidest. Projektid ei vastanud toetusmeetme eesmärkidele või oli eelarve läbipaistvus, kuluefektiivsus ning kulude arvutamise alused segased.

Joonis 1 Toetusmeetme eelarve maht perioodil 2015-2019

Viie aasta jooksul on programmi eelarve suurenenud 40 %.

2 Komisjoni koosolekud

- 2015 toimus 1 koosolek
- 2016 toimus 1 koosolek
- 2017 toimus 1 koosolek
- 2018 toimus 2 koosolekut
- 2019 toimus 2 koosolekut

Vajadusel vahetati informatsiooni koosolekute vahelisel ajal e-kirjade teel.

3 Taotlusvoorud

Viie aasta jooksul esitati kokku 170 taotlust, millest toetati rahaliselt 131 projekti:

2015 aastal toimus üks voor, rahastati 25 taotlust (kokku esitati 38 taotlust)

2016 aastal toimus üks voor, rahastati 27 taotlust (kokku esitati 33 taotlust)

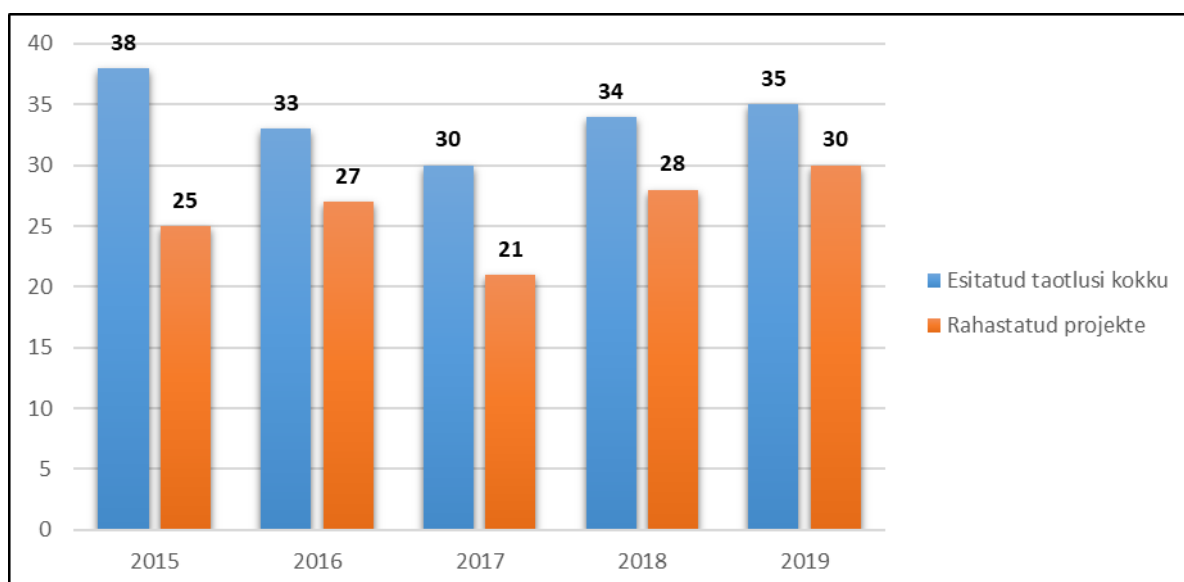
2017 aastal toimus üks voor, rahastati 21 taotlust (kokku esitati 30 taotlust)

2018 aastal toimus kaks vooru, rahastati 28 taotlust (kokku esitati 34 taotlust)

2019 aastal toimus kaks vooru, rahastati 30 taotlust (kokku esitati 35 taotlust)

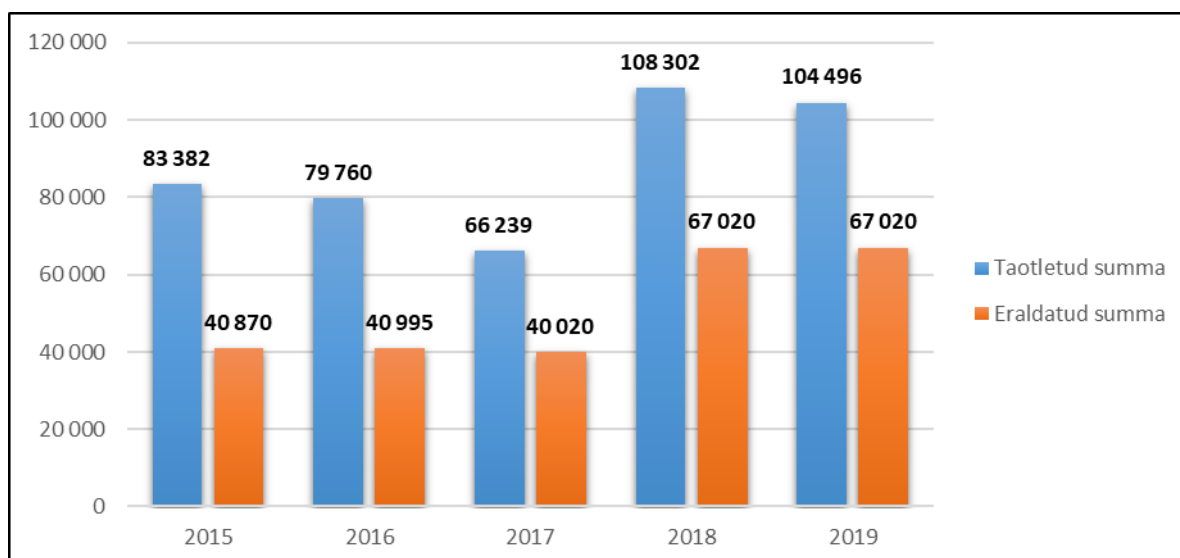
Aasta	Taotlusi kokku	Summas	Rahastatud projekte	Summas
2015	38	83 382	25	40 870
2016	33	79 760	27	40 995
2017	30	66 293	21	40 020
2018	34	108 302	28	67 020
2019	35	104 496	30	67 020
KOKKU	170	442 233	131	255 925

Viie aastase perioodi jooksul rahastati ligi 77 % taotlustest.

Joonis 2 Esitatud taotlusi ja rahastatud projekte arvukselt

Esitatud taotluste kui ka rahastatud projektide arv perioodil 2015 – 2019 on olnud stabiilne, keskmiselt 34 taotlust, millest rahastati 27 projekti.

Joonis 3 Esitatud ja rahastatud taotluste summad

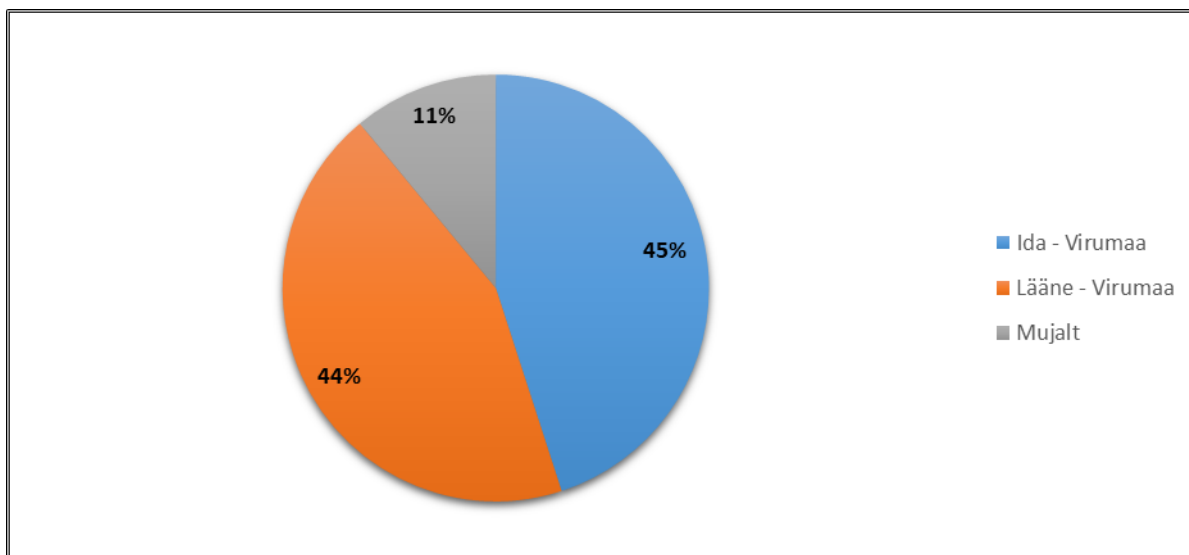
4 Taotlejad

Viie aastase toetusmeetme perioodi jooksul suuremad taotlejad ning toetuse saajad:

Tabel 1 Meetme perioodil suurimad toetuse saajad

Taotleja nimi	Toetuste kokku summa	Rahastatud taotluste arv
Viru Instituut	54 674	26
Kohtla – Järve Linnavalitsus	30 652	11
Eesti Kirjandusmuuseum	17 316	7
MTÜ Käsmu Meremuuseum	13 900	5
MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus	11 025	3
Viivi Voorand FIE	6900	5
Virumaa Muusikud MTÜ	6569	5
Virumaa Noorteorkestri Selts MTÜ	6050	3
MTÜ Käsmu Lahe Kalur	5500	3
MTÜ Hara Sadam	4750	2
Loominguline Selts ATHENA MAJA	4600	3
MTÜ Purtse Jõe Arenduskeskus	4587	5
Viru Nigula Muuseumid	2841	2

Keskmiselt oli iga rahastatud projekti toetussumma 2117 eurot. Enim sai toetusi Virumaaga seotud projektid Viru Instituudi eestvedamisel.

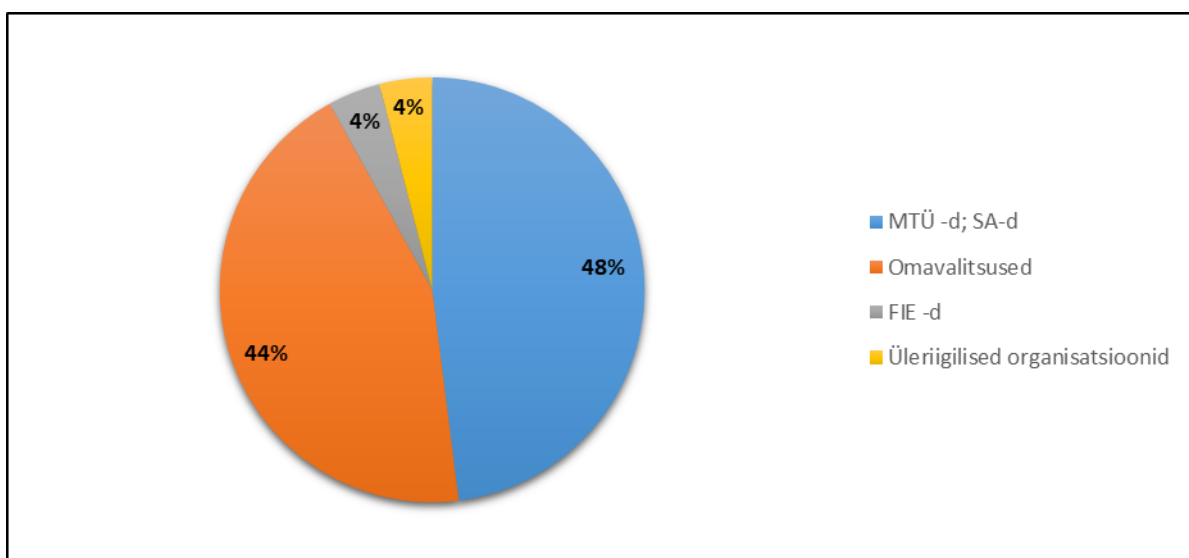

Joonis 4 Toetuse territoriaalne jaotus

Territoriaalse asukoha järgi oli taotlejaid Ida-Virumaalt 45%, Lääne-Virumaalt 44% ja mujalt 11 %

Muudest Eesti piirkondadest oli taotlejaid kokku 6, neist suuremad toetuse saajad MTÜ Eesti Pärimusmuusikakeskus projektiga Koolikontsertide „Virumaa pärimusmuusika“ korraldamine Virumaa koolides ja Eesti Kirjandusmuuseum raamat „Vaivara Vana Kandle“ koostamine.

Enim toetusi läks Viru Instituudile, Kohtla-Järve Linnavalitsusele ja tema hallatavatele allasutustele.

Joonis 5 Toetuse saajad omandivormi järgi

Taotlejatest 48% olid mittetulundusühingud (MTÜ) ja sihtasutused (SA). Kohalikud omavalitsused ja nende hallatavad allasutused moodustasid 44%, füüsilisest isikust ettevõtjad (FIE) 4% ning üleriigilised organisatsioonid 4% taotlejatest.

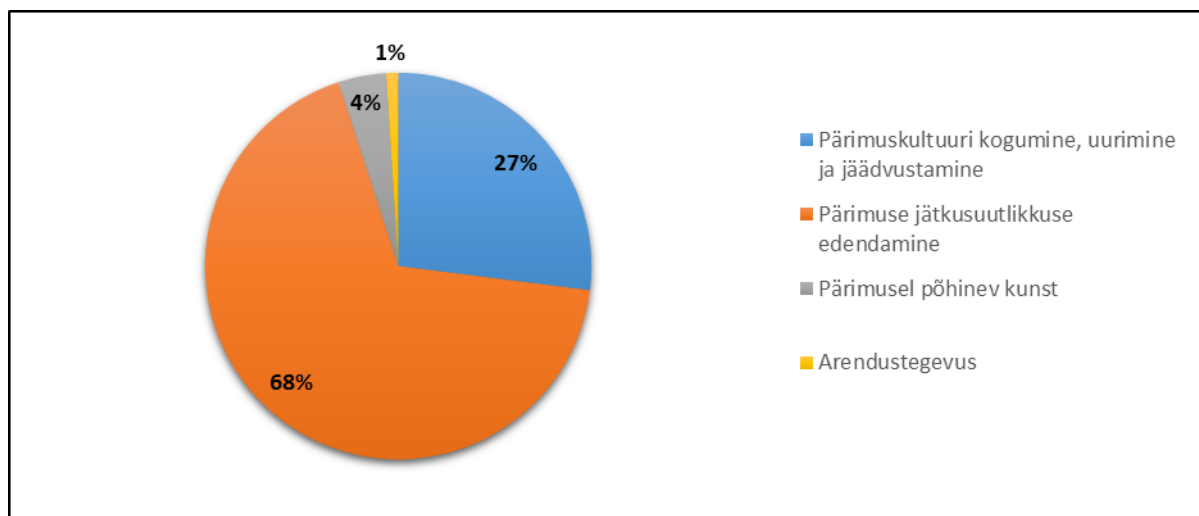
See näitab, et kodanikuühiskond on jätkuvalt aktiivne ning tunneb muret kogukonnas toimuva pärast.

5 Toetusmeetme valdkonnad

- Pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine
- Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine (nimetus aastatel 2015-2018 „Pärimuskultuuri tutvustamine, õpetamine ja viljelemine“)
- Pärimusel põhinev kunst (nimetus aastatel 2015-2018 „Pärimuspõhine uuslooming“)
- Arendustegevus (alates 2019.aasta määrusega kinnitatud valdkond)

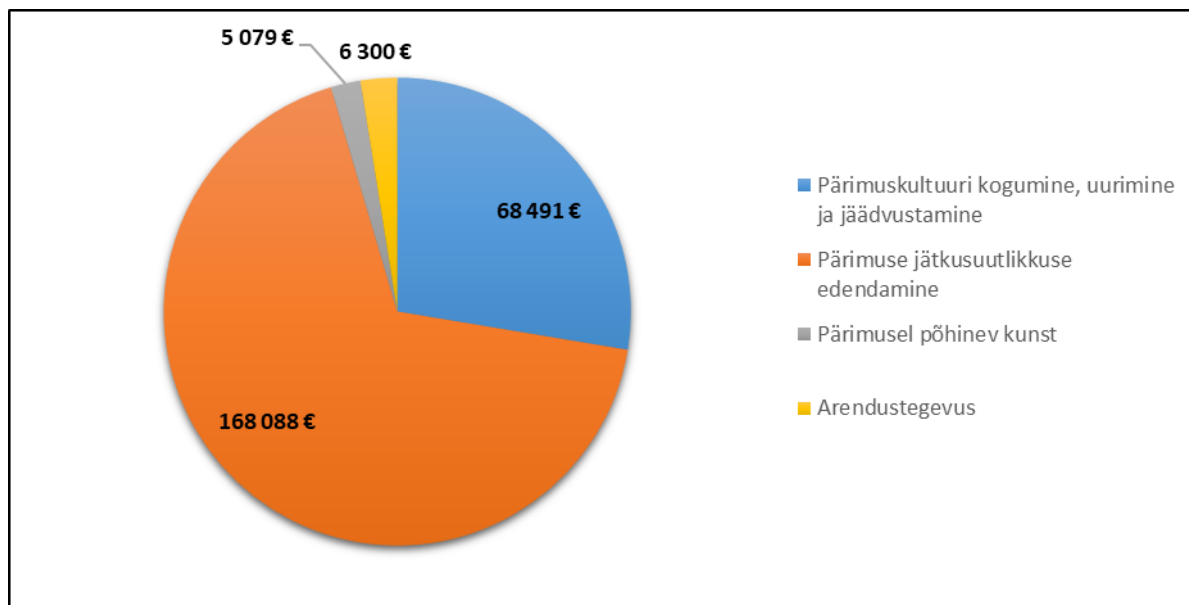
Tabel 2 Toetusmeetmete valdkonda esitatud taotluste arv aastatel 2015 - 2019

	2015	2016	2017	2018	2019	KOKKU
Pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine	10	6	3	8	8	35
Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	14	19	16	19	20	88
Pärimusel põhinev kunst	1	1	2	1		5
Arendustegevus					1	1
KOKKU	25	26	21	28	29	129

Joonis 6 Toetatud projektid valdkonniti perioodil 2015 – 2019

Enim küsitakse toetust pärimuse jätkusuutlikkuse edendamiseks olgu selleks siis üksisündmused, festivalid, töötoad vms. Läbi mitmesuguste erinevate tegevuste on võimalik pärimuskultuuri tutvustada kõigile kogukonna liikmetele sõltumata vanusest ja east ning nende eelnevast pärimuse alast ettevalmistusest.

Joonis 7 Eraldatud toetused valdkonniti perioodil 2015-2019

5.1 PÄRIMUSKULTUURI KOGUMINE, UURIMINE JA JÄÄDVUSTAMINE

Valdkonna „Pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine“ eesmärk on tagada uuringute kaudu uute teadmiste saamine Virumaa pärimuskultuuri ja murdekeele kohta ning selle teabe avalikustamine.

Näiteid toetatud projektidest:

- Folkloorifestivali VIRU SÄRU materjalide talletamine, väljaande koostamine
- Raamat „Vaivara Vana Kandle“ koostamine
- Idamurde sõnaraamatu koostamine
- Viru ranna paadiehitustraditsioonide uuring
- Kunda linna arhiivis olevate klaas – ja tselluloid negatiivide digitaliseerimine
- Raamat „Ida – Viru ilmasambad“

5.2 PÄRIMUSE JÄTKUSUUTLIKKUSE EDENDAMINE

Valdkonna „Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine“ (nimetus aastatel 2015-2018 „Pärimuskultuuri tutvustamine, õpetamine ja viljelemine“) eesmärk on tagada Virumaa kultuuripärandi elujõulisus, järjepidevus ning kogukonna aktiivsus selle hoidmisel ja järeltulevatele põlvetele edasiandmisel.

Näiteid toetatud projektidest:

- Uhtna pasunakoori järelkasv
- Traditsiooniline võrkudega suvine rannakalapüügi koolitus
- Kaluritraditsioone tutvustav lastelaager

- Virumaa kodu- uurijate päevad
- Pärimuspäevad Virumaa on virulaste hoida
- Põhjaranniku purjelaevanduse ja merekultuuri programm

5.3 PÄRIMUSEL PÕHINEV KUNST

Valdkonna „Pärimusel põhinev kunst“ (nimetus aastatel 2015-2018 “Pärimuspõhine uuslooming”) eesmärk on mitmekesistada pärimuspõhist loometegevust, kaasates aktiivselt nooremat põlvkonda.

Näiteid toetatud projektidest:

- Lüganuse kihelkonna pärimuslik rahvarõivas tänapäevases võtmes
- Illustratsioonid Virumaa viguriga lugudele
- Illustreeritud Virumaa vanasõnad
- Pärimustantsu festival Pärimuse Pundar

5.4 ARENDUSTEGEVUS

Valdkonna „Arendustegevus“ (alates 2019. aasta määrusega kinnitatud valdkond) eesmärk on toetada kogukonna poolt ellu kutsutud katusorganisatsiooni tegevust pärimuse hoidmiseks, tutvustamiseks ja arendamiseks.

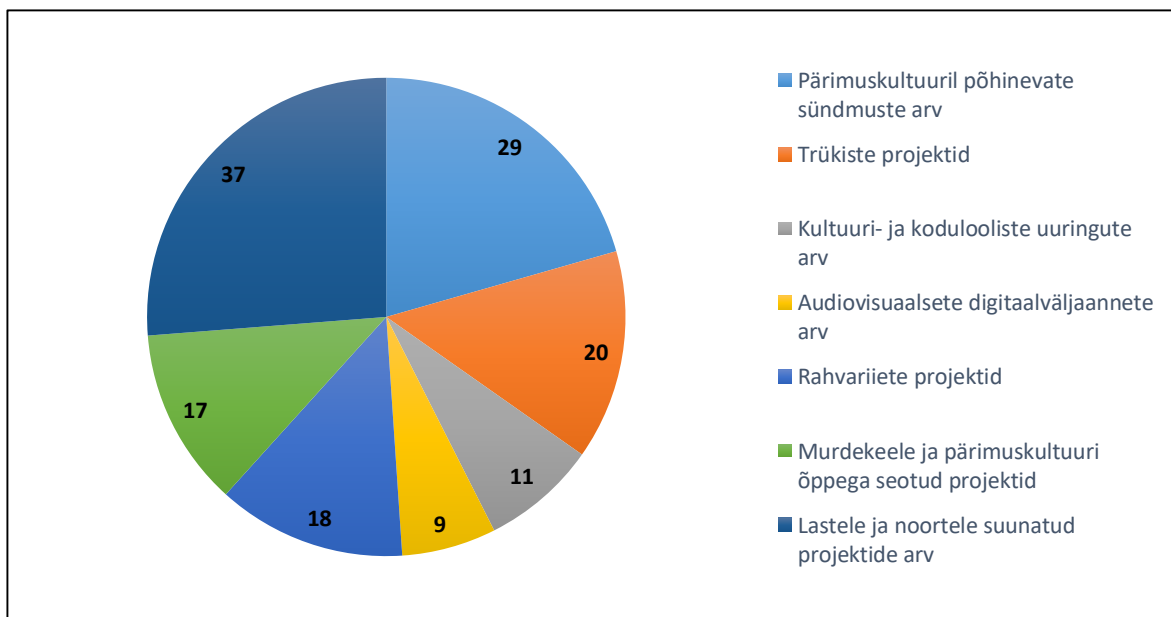
Näiteid toetatud projektidest:

- Viru Instituudi tegevustoetus aastatel 2015-2018 (aastatel 2015-2018 valdkond tutvustamine, õpetamine, viljelemine)
- Viru Instituudi arendustegevused 2019. aastal

6 Perioodi jooksul mõõdetavad tulemused

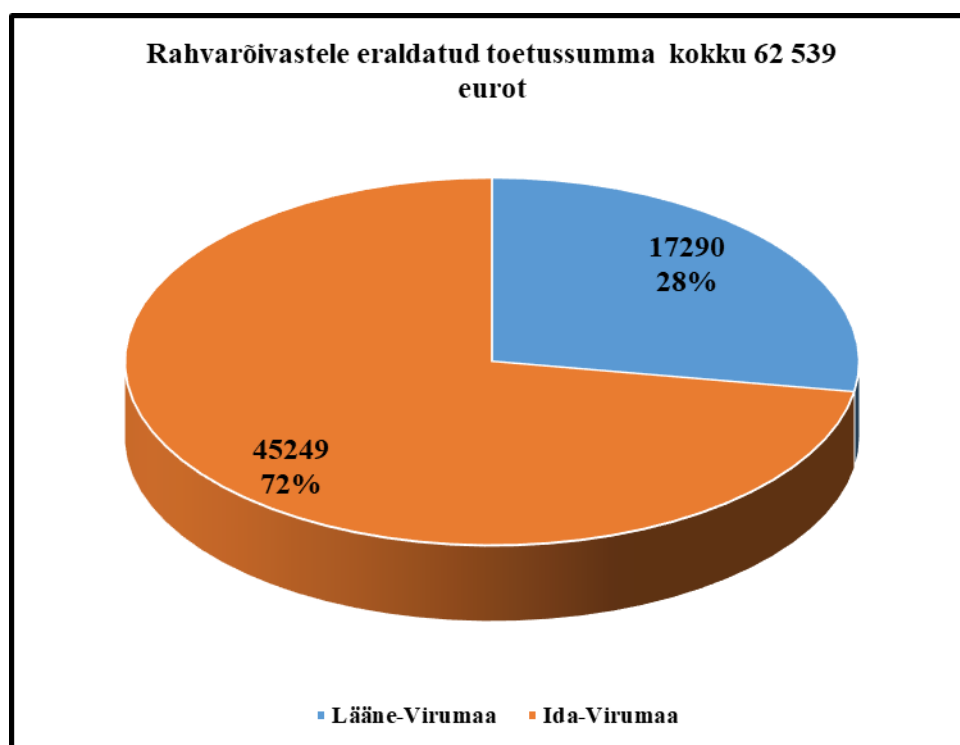
Perioodil 2015-2019 kokku on toetatud (loetelus võib projekt kuuluda üheaegselt mitmesse jaotusesse):

- pärimuskultuuril põhinevate sündmuste arv – 29
- trükiste projektide arv – 20
- kultuuri- ja kodulooliste uuringute arv – 11
- audiovisuaalsete digitaalväljaannete arv – 9
- rahvarõivaste soetamisega seotud projektide arv – 18
- murdekeele ja pärimuskultuuri õppega seotud projektide arv – 17
- lastele ja noortele suunatud projektide arv – 37

Joonis 8 Toetused perioodil 2015 - 2019

Lapsed ja noored on pärimuse edasikandjad. Paljudesse projektidesse oli kaasatud lapsi ja noori. Välja on antud murdekeelseid kogumikke, mida on võimalik koolides ja lasteaedades kasutada. Nii mitmedki projektid olid suunatud piirkondades lastele ja noortele rahvariiete soetamiseks.

Joonis 9 Rahvariiete soetamiseks eraldatud summad Ida- ja Lääne-Virumaal (eurodes)

Rahvarõivaste soetamise projekte esitasid enam Ida-Virumaa lasteaiad ja koolid. Soetati Lüganuse, Alutaguse, Vaivara ja Viru-Nigula kihelkondade komplekte, kuid kõige rohkem telliti Jõhvi kihelkonna rahvarõivaid.

Kokkuvõte

Perioodi kokkuvõttes on kasutatud toetusmeetme komisjoni liikmete tagasisidet.

Toetusmeede on aidanud käivitada erinevaid kultuurisündmusi Virumaal, samuti aktiveerinud Viru Instituudi tööd.

Viru Instituudi peamine rahaline tugi alates 2015. aastast on tulnud just Virumaa pärimuskultuuri toetusmeetmest, aidates tagada järjepidevust koostöös erinevate sihtgruppidega. Aastani 2014 suudeti ellu viia kuni 6 projekti aastas, alates 2015. aastast juba 10 kuni 12 projekti. Igal aastal ca 10 000 euro suurune toetus nii üksikutele projektidele kui arendus-ja tegevustoetuseks on olnud heaks aluseks koostöö arendamisel kahe Viru maakonna pärimuse kogumisel, jäädvustamisel ja tutvustamisel. Üle aasta on ilmunud trükised, mis on abiks nii koolidele, kultuuriasutustele ja teistele huvilistele. Selle aja jooksul on kujunenud kindlad traditsioonid pärimuspäevade, väikemuuseumide ja kodu-uurijate päevade korraldamisel ning viru keelte tundmaõppimiseks. Välja on kujunenud koostöövõrgustik erinevatest sihtgruppidest, alates lasteaedadest, raamatukogudest kõrgkoolideni. 2018. aastal lisandusid koostöövõrgustikku ka külaliikumise esindajad. Viru Instituudi tegevus on muutunud oluliselt nähtavamaks ja kogukonnale vajalikumaks.

Olulisemaks mõjuks peetakse projekte, millel on praktiline jätkutegevus.

Perioodi jooksul suurenes toetusmeetme eelarve maht, kuid taotluste arv oluliselt ei kasvanud, mis näitab seda, et enam tuleks kogukonnal kaasata protsessi uusi tegijaid.

Vaatamata sellele on lõppenud periood olnud kogukondadele vajalik ning andnud motivatsiooni tegeleda paikkondadele oluliste pärimuskultuurialaste tegevustega. Virumaa pärimuskultuuri toetusmeede on kandnud oma eesmärki.

Aastate jooksul on taotluste hulk kasvanud ning küsitakse 42 % võrra rohkem raha kui eelarvest oleks võimalik toetust eraldada. Seega vajaks toetusmeede lisarahastust, et oleks võimalik kõiki ideid ellu viia.

*Kokkuvõte Virumaa pärimuskultuuri toetuseks perioodil 2015-2019 on koostatud ajavahemikul juuni-november 2019
Kokkuvõte on heaks kiidetud toetusmeetme komisjoni e-koosoleku otsusega 06.12.2019
Kokkuvõtte koostas: Merike Soomets*